

**МІНІСТЕРСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЙ ТА У СПРАВАХ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ
ВІД НАСЛІДКІВ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ**

**АКАДЕМІЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ**

№ 3'2009

**ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ЧЕРКАСИ

ЗМІСТ

<i>Алексеев А.Г., Наконечний В.В., Зіновський Р.А.</i> АНАЛІЗ МЕТОДІВ ОЦІНКИ НЕБЕЗПЕКИ АМІАЧНО-ХОЛОДИЛЬНИХ УСТАНОВОК.....	6
<i>Андрієнко В.М.</i> ВПЛИВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЖЕЖОНЕБЕЗПЕЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ВИРОБІВ НА ОСНОВІ ПІРОТЕХНІЧНИХ НІТРАТНИХ СИСТЕМ	11
<i>Андрієнко В.М., Мельник В.П.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ЕКСПЕРТНИХ СИСТЕМ РЕАЛЬНОГО ЧАСУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ТЕХНОЛОГІЧНИХ УСТАНОВОК.....	16
<i>Виноградов А.Г., Баракін О.Г., Рябцев В.Г.</i> РОЗРАХУНОК ТЕПЛОВОГО РЕЖИМУ НЕІЗОЛЬОВАНИХ ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖ	21
<i>Гивлюд М.М., Дубина Д.Л., Лоїк В.Б., Хлевной О.В.</i> ТЕМПЕРАТУРОСТІЙКІ ПОКРИТТЯ НА ОСНОВІ НАПОВНЕНИХ СИЛІЦІЙЕЛЕМЕНТОРГАНІЧНИХ ЗВ'ЯЗОК.....	25
<i>Дендаренко В.Ю., Дендаренко Ю.Ю., Шеренков І.А.</i> ДО ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ МЕТОДИКИ ОХОЛОДЖЕННЯ РЕЗЕРВУАРІВ З НАФТОЮ І НАФТОПРОДУКТАМИ.....	29
<i>Джулай О.М., Зайвий В.В.</i> ЕВОЛЮЦІЙНИЙ МЕТОД ВИЗНАЧЕННЯ НАЙКОРОТШОГО ШЛЯХУ ПРОЇЗДУ ПОЖЕЖНОГО РОЗРАХУНКУ ДО МІСЦЯ ПОЖЕЖІ З ОПТИМІЗОВАНИМ ПРОСТОРОМ ПОШУКУ	33
<i>Джулай О.М., Зайвий В.В.</i> ПРИНЦИПИ РОЗРОБКИ ТА СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ СИСТЕМ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ПРИ ПОЖЕЖОГАСІННІ	42
<i>Кукуєва В.В.</i> КВАНТОВО-ХІМІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГАЛОГЕНОВМІСНИХ ІНГІБІТОРІВ	48
<i>Кулініч О.І., Квашина О.В., Зіновський Р.А.</i> ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕПЛОВОГО РЕЖИМУ НЕІЗОЛЬОВАНИХ ЕЛЕКТРИЧНИХ ПРОВІДНИКІВ	52
<i>Мельник О.Г., Єлагін Г.І., Мельник Р.П.</i> ПОЖЕЖНА НЕБЕЗПЕКА ТА ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ГАЗОПОДІБНИХ ПАЛИВ ДЛЯ ДВИГУНІВ ВНУТРІШНЬОГО ЗГОРАННЯ.....	56
<i>Мигаленко К.І., Ленартович Є.С., Тищенко Є.О.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ГОРІННЯ ТОРФУ	65
<i>Мосов С.П., Охременко О.Р.</i> АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ПСИХОСЕМАНТИЧНОГО ПРОСТОРУ	70
<i>Поздєєв С.В., Гвоздь В.М., Сташенко С.І., Нуянзін В.М.</i> ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖІ ВОГНЕСТІЙКОСТІ ЗАЛІЗОБЕТОННОЇ КОЛОНИ ПІСЛЯ ТРИВАЛОГО КЛІМАТИЧНОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ НАГРІВУ	74

<i>Пономаренко А.М.</i> ВИМІРЮВАННЯ ЗАЛИШКОВИХ НАПРУЖЕНЬ У ВІДНОВЛЮВАЛЬНОМУ ПОКРИТТІ КОЛІНЧАСТОГО ВАЛУ ПОЖЕЖНОГО АВТОМОБІЛЯ.....	81
<i>Рудницький В.М., Дядюшенко О.О., Міненко О.В.</i> ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДТРИМКИ ЯКІСНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ УРЯДОВОЇ АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ З ПИТАНЬ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	85
<i>Хаткова Л.В.</i> ЗНИЖЕННЯ ГОРЮЧОСТІ ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ – РІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ	89
<i>Хижняк В.Г., Лесечко Д.В., Поздєєв А.В.</i> ПІДВИЩЕННЯ ЗНОСОСТІЙКОСТІ ТА КОРОЗІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ДЕТАЛЕЙ ПОЖЕЖНИХ АВТОМОБІЛІВ, ВИГОТОВЛЕНИХ З ЛЕГОВАНИХ АЗОТОВАНИХ СТАЛЕЙ	94
<i>Круковський П.Г., Качкар Є.В.</i> РОЗРОБКА І АПРОБАЦІЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ РОЗРАХУНКОВО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ТОВЩИНИ ПЕРЕГОРОДОК ВІД МЕЖІ ВОГНЕСТІЙКОСТІ.....	98
Анотації/abstracts.....	112
Автори (алфавітний покажчик)	122
Вимоги до оформлення статей.....	123

УДК 622.331:662.730

Мигаленко К.І. магістр,
Ленартович Є.С. к.т.н., доцент,
Тищенко Є.О. магістр

м. Черкаси, Академія пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля МНС України

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ГОРІННЯ ТОРФУ

В даній статті розкривається вплив складових бітуму торф'яного на водопроникність торфу під час гасіння пожежі, а як наслідок, і на причини поширення підземної пожежі

Актуальність проблеми.

Лісові й торфові пожежі завдають великих збитків державі, а при поганій організації боротьби з ними може постраждати і населення, яке проживає в зоні їх поширення.

Близько 10 млн. га території України займають ліси і торфовища, тому лісові і торфові пожежі є найбільш поширеними. 31 % лісів розташовано в північному регіоні, 17 – у східному, 10 – у південному, 8 – в південно-західному і 32 % - в західному регіоні [1].

Лісові пожежі виникають у результаті дії світлового випромінювання ядерного вибуху або при застосуванні звичайних засобів ураження і спеціальних запалювальних засобів у бомбах і снарядах, у мирний час від необережного поводження з вогнем, рідше – запалювання від блискавки і ще рідше – самозаймання сіна і торфу. Усі лісові пожежі поділяють на низові, верхові та підземні.

Торфові пожежі виникають частіше наприкінці літа, як продовження низових або верхових лісових пожеж. Заглиблення низової пожежі починається біля стовбурів дерев, потім поширюється у боки зі швидкістю від кількох сантиметрів до кількох метрів на добу. Дерева при цьому повністю гинуть внаслідок оголення і обгорання коріння. Такі пожежі можуть виникати на ділянках з торф'янистими ґрунтами і на ділянках із шаром підстилки 20 см і більше. А ще торфові пожежі можуть виникати у районах торфорозробок і торф'яних боліт незалежно від лісових. Причинами виникнення пожеж на торф'яниках можуть бути, як людський фактор, так і самозаймання. До самозаймання здатні вологі рослинні матеріали: торф, недосушене сіно, листя, бавовна. Розглянемо процес самозаймання, який називають мікробіологічним. Мікроорганізми, які опинились в придатному для життєдіяльності середовищі інтенсивно розмножуються під час окислення органічних речовин. При цьому температура підвищується до + 60 – 70 °С, що сприяє прискоренню реакції окислення. При температурі +70 °С деякі органічні високомолекулярні сполуки вже обуглюються. В цей же час виникає і процес адсорбції. Одночасна дія цих двох процесів викликає підняття температури до +200 °С, при якій клітковина, що входить до складу рослинних матеріалів, розкладається і ще більше прискорюється реакція окислення та виникає самозаймання. Горіння проникає у більш глибокі шари торфу і цьому сприяє наявність у ґрунті коріння.

Під час гасіння фрезерного торфу в розстилі і у караванах застосовують розпилені струмені води із стволів РС-50 і РС-70. Ширина локалізації пожежі одним стволом з діаметром насадка 13 мм складає 10-15 м, а з діаметром насадка 19 мм – 20-30 м. Питома витрата води для гасіння торфу в розстилі становить 8-12, а на поверхні караванів – до 200 л/м².

Підземні пожежі на торфовищах гасять слабким розчином змочувачів ОП-7, ОП-10, НП-1 та інших з концентрацією 0,3-0,5 % за масою. Для гасіння цих пожеж застосовують стволи ТС-1 при глибині осередку горіння до 1 м і ТС-3, якщо торф горить на глибині до 2 м. Воду або розчини змочувачів подають до стволів під тиском 0,3-0,4 МПа. При цьому витрати води із змочувачами становлять 35-42 л/хв.

Для подачі води на гасіння використовують пожежні автомобілі, мотопомпи, пожежні автодрезини, трактори торфопідприємств з навісними насосами НШН-600 та іншу, пристосовану для гасіння техніку.

Під час гасіння великих і затяжних пожеж на торфовищах використовують комплекти трубопроводів цивільної оборони ПТЦО 100/150-6/4, котрі мають насосну установку і загальну довжину труб для подачі води до 10 км [2].

Швидкість поширення підземних пожеж на торф'яниках, як правило, невелика і не перевищує кількох метрів на добу.

Вночі пожежі на торфовищах поширюються повільно. Це зумовлюється тим, що волога переміщується з нижнього вологого шару у верхній і підвищує вологість торфу, а також тим, що вночі затихає вітер і випадає роса.

Вогню на поверхні ґрунту при підземних пожежах немає, лише інколи він пробивається з-під землі, але скоро зникає, виділяється тільки дим, який стелиться. На такі пожежі не впливають ні вітер, ні добові зміни погоди. Вони можуть тягнутися місяцями і в дощ, і в сніг.

Небезпека торфових пожеж у тому, що в процесі горіння утворюються порожнини (часто з жаром) у вигорілому торфі, в які можуть провалюватися люди, тварини і техніка.

Метою даної роботи є визначення причини поширення підземної пожежі на торф'яниках та зниження водопроникності шарів торфу.

Об'єктом наших досліджень є торф з Ірдинського торфовища Черкаської області. Нами вирізані моноліти торфу пошарово, від поверхні до глибини 2,5 м. Для дослідження відбирались зразки верхнього типу торфу (так-як вміст бітуму в них найбільший) з глибини 2,0 м, зі ступінню розкладу торфу – 55 %, об'ємами: 7920 см³, 8100 см³, 12500 см³ та 11250 см³. У газодимокамері АПБ ім. Героїв Чорнобиля була створена модель пожежі на торф'янику. Для досліджень вибрана фізична модель з масштабом моделювання (а = 1:12). При фізичному моделюванні на моделі відтворюються ті самі явища, що і в природі, але в іншому масштабі, тобто необхідно дотримуватись геометричної подібності. Для відтворення фізичного явища, необхідно дотримуватись критеріїв подібності Вебера та Архімеда

$$(We_n = We_m, \frac{\rho_n v_n^2 l_n}{\sigma_n} = \frac{\rho_m v_m^2 l_m}{\sigma_m} = We, Ar_n = Ar_m \frac{g_n l_n}{v_n^2} = \frac{g_m l_m}{v_m^2} = Ar).$$

Відповідно до умов росту та накопичення рослин-торфоутворювачів розрізняють: верхній, низинний і перехідний типи торфів, що підрозділяють на підтипи (лісовий, лісоболотний та болотний) з видами (сфагновим, осоковим, деревним, очеретяним та ін.) у відповідності до переваги в їхньому складі залишків тих або інших рослин.

Як і до будь-якого матеріалу рослинного походження, до складу торфу входять: карбон, гідроген, кисень і невелика кількість нітрогену та сульфуру. В залежності від типу торфу, вміст мінеральних домішок становить 2...18%. Складові структури торфу відрізняються різноманітністю за вмістом (бітум, водорозчинні речовини, геміцелюлози, гумінові кислоти, фульвокислоти і лігнін) [3]. Зі збільшенням ступеня розкладу зменшується кількість водорозчинних і речовин, що легко гідролізуються та зростає вміст гумінових кислот і залишку, що не гідролізується.

Бітум, що входить до складу торфу, це в основному, високомолекулярні насичені (з формулою C₃₃H₆₈, C₃₅H₇₂ і ін.), ненасичені і жирноароматичні вуглеводні та їх оксигенові, нітрогенові та сульфурові похідні [4]. До складу бітумів входять також спирти (наприклад, C₂₇H₅₃OH), кислоти (наприклад, C₂₅H₅₁COOH), етери, естери, похідні абіетинової кислоти з конденсованими циклопарафіновими насиченими та ненасиченими ядрами, сесквітерпени – похідні конденсованих циклоолефінів і ін. В загальному випадку відношення С:Н в бітумах складає від 6 до 12, відношення С:(О+S+N) – від 50 до 800 [4]. Речовини, розчинні в воді – це моносахариди дисахариди та трисахариди загальною формулою C₅H₈O₅ або C₆H₁₀O₆, геміцелюлози – низькомолекулярні полісахариди, а целюлози – високомолекулярні полісахариди загальною формулою (C₆H₁₀O₆)_n [4]. Гуміновими кислотами називають суміш органічних кислот – похідних багатоядерних ароматичних вуглеводнів з конденсованими ядрами, в яких відношення С:Н досягає 15 [4]. Сульфокислоти за властивостями схожі на

гумінові кислоти, але мають меншу молекулярну масу. Лігнін – найменш вивчена частина рослинних залишків, яка являє собою нерегулярно побудований тримірний полімер розгалуженої структури жирноароматичного ряду.

При повному згоранні всіх перелічених вище речовин повинні утворюватися лише карбон діоксид, пари води, азот і невелика кількість оксидів сульфуру та оксидів фосфору.

Наприклад, при повному згоранні моносахаридів за реакцією [5]
 $C_5H_8O_5 + 4,5(O_2 + 3,76N_2) \rightarrow 5CO_2 + 4H_2O + 16,92N_2$ з одної молекули органічної речовини повинно утворюватися 5 молекул карбон діоксиду та 4 молекули води; від повітря в продукти згорання повинно переходити 16,92 молекули азоту.

Але в умовах недостатньої кількості окисника, звичайної для пожежі на торфовищах, повне згорання не відбувається. До того ж, як впливає з наведеного вище опису складу торфу, основні його складові частини представлені не геміцелюлозою та целюлозою, які горять відносно легко, а сполуками ароматичного, циклопарафінового та жирноароматичного рядів і сполуками тримірної полімерної структури. Обидві вказані причини приводять до того, що в продуктах горіння з'являються значна кількість отруйного карбон оксиду (чадного газу) і твердих та рідких продуктів піролізу. Останні суспендуються у газоподібних продуктах горіння і, власне, утворюють їдкий та небезпечний дим.

Кожен горизонт залягання торфу набуває хімічних, агрохімічних властивостей, які характерні для даних умов торфоутворення і знаходяться в генетично обумовленому взаємозв'язку. Торф, це дуже складна горюча речовина, тому багато факторів впливає на процес його горіння. Одним із таких факторів є бітум.

Вміст бітуму залежить від типу торфу і від ступеня його розкладу. У торфах України кількість бітумів складає 5,6-28,5 % при ступені розкладу 20-70 %. За елементним складом бітуми торфові містять (у розрахунку на органічну масу): вуглецю - 65-75%, водню - 9-12%, кисню 12-22%. Основні складові бітуму: віск, смоли, парафіни [6].

До складу торфу також входить гідроген, кисень, на місці яких, під час горіння утворюються порожнини, а де був бітум – тверді крайки, що мають форму склепіння. За рахунок вмісту воску, смоли та парафіну, при нагріванні торфу, закриваються всі його пори. Під дією вогню, при температурі 49-75 °С починає плавитись віск, а при $t = 90$ °С – смоли (ті, що близькі до смол соснових), при температурі близькій до 120 °С – парафіни [7,8]. Значить на початку горіння, коли температури ще не досягли температур спалахування, для воску - 199 °С, для парафінів – 98 °С, а для смол 129-166 °С, вода охолоджує торф, що горить і змочує той, що не горить. Розплавлені віск, смоли і парафіни (складові бітуму торф'яного) охолоджуються, і ще щільніше закривають пори торфу.

Над порожниною створюється тверда "спечена" маса, що не дозволяє кисневій а також і воді, при гасінні пожежі, проникати у нижчі шари торфу.

При дослідженні зразків торфу на водопроникність встановлено, що вона може змінюватись від 2-3 до 50-100 см/добу, це залежить від ступеня розкладання торфу та вмісту в ньому бітуму – чим більший ступінь розкладу та вміст бітуму, тим менша водопроникність торфу. Після моделювання пожежі і її гасіння в газодимокамері водопроникність зразків була рівна нулю [9].

Тому процес тління продовжується і так звана підземна пожежа на торф'яниках триває місяцями.

При дослідженні торфу у газодимокамері (рис. 1) час полум'яного горіння зразків склав 10 хв (з 14 год 15 хв до 14 год 25 хв) після чого зразок почав тліти (рис. 2). Тління продовжувалось до 18 год 30 хв, при чому, об'єми зразків зменшились на 5820 см³, 6000 см³, 8930 см³ та 8500 см³. Звідси, середня швидкість об'ємного поширення тління буде становити 1,1 см³/хв. Цим пояснюється такий довгий період гетерогенного тління.

Рисунок 1. Горіння торфу в газодимокамері.

Під час пожежі на торф'яниках полум'яне горіння переходить у гетерогенне тління. Потім тління переходить в полум'яне горіння коли воно прогріває тверду речовину до такого ступеня, що починається її піроліз, або виділення з неї горючих летючих компонентів. І знову, коли в твердій речовині, що горіла з полум'ям, більше немає чому розкладатись або випаровуватись, полум'яне горіння переходить у гетерогенне тління. Ось чому нам доводиться спостерігати полум'яне горіння торфу на сусідніх ділянках з місцем первинного загорання через якийсь період часу після гасіння пожежі.

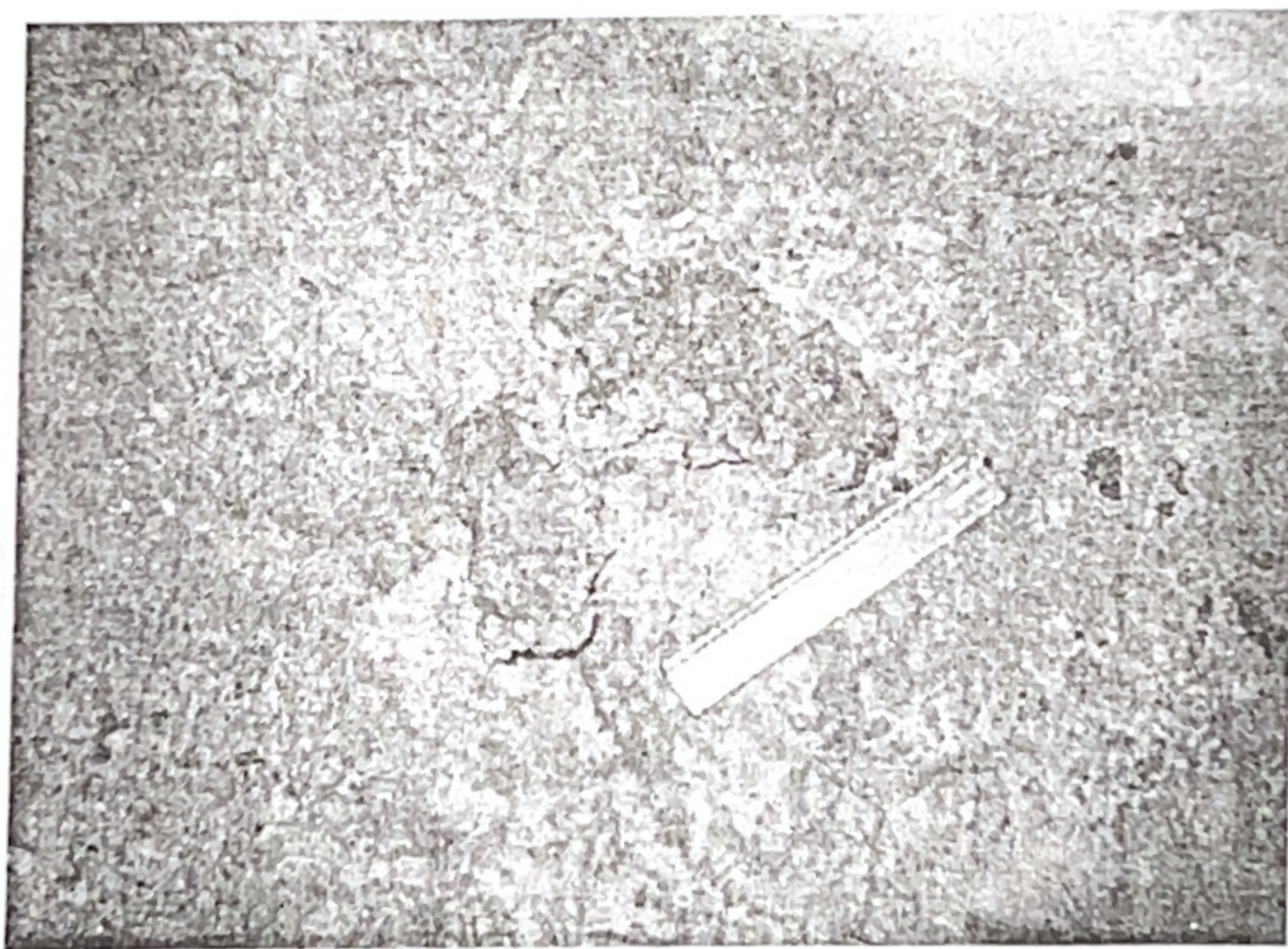

Рисунок 2. Вид торфу після тління.

Висновки:

- час гасіння пожежі на торф'яниках залежить від ступеня розкладу торфу. Там де більша ступінь розкладу, а значить і вміст бітуму, виникає загроза поширення підземних пожеж;
- так-як за рекомендаціями А. Н. Баратова та А. Я. Корольченко [7] віск гасять водою зі змочувачами, піною, порошком ПФ, а парафіни і смоли - піною, порошком ПСБ-3, то для гасіння пожеж на торф'яниках бажано використовувати воду зі змочувачами та порошки ПФ та ПСБ-3 (тому що до складу торфу входять вище названі речовини);

- необхідні подальші дослідження для розробки нових способів локалізації підземних пожеж на торф'яниках.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Рева Г.В. Гасіння верхових пожеж ударними хвилями направлених вибухів. Пожежна безпека. Науковий збірник. – Черкаси.: ЧПБ МВС України, 1999. – 197с.
2. Ключ П.П. та ін. Пожежна тактика – Харків: Основа, 1998.
3. Геологический словарь. Том второй. – Москва: «Недра», 1978 г. - с. 320-321.
4. Краткая химическая энциклопедия, т. 1., 2, 4 - М.: Советская энциклопедия, 1961. – 1263 с.
5. Єлагін Г.І., Шкарабура М.Г., Кришталь М.А., Тищенко О.М. Основи теорії розвитку та припинення горіння. – Черкаси: ЧПБ, 2005. - с. 188.
6. Білецький В.С. Гірничий енциклопедичний словник., т. 1. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2001 – 512 с.
7. Баратов А.Н., Корольченко А.Я. Справочник. Пожаро-взрывоопасность веществ и материалов и средств их тушения. Книга первая. – М.:Химия, 1990. – с. 495.
8. Баратов А.Н., Корольченко А.Я. Справочник. Пожаро-взрывоопасность веществ и материалов и средств их тушения. Книга вторая. – М.:Химия, 1990. – с. 384.
9. Ленартович Є.С., Божинов О.О., Тищенко Є.О., Бойко В.В. Кольматація – пожежно-профілактичний захід на торф'яниках. Вісник Черкаського державного технологічного університету. Черкаси. 2005. - №2. - с. 149-151.

the volume of air required for complete combustion of 1 kg of the substance and made the comparative characteristics of each gaseous fuel with gasoline. According to the results concluded that the hydrogen in all respects, more dangerous than gasoline and methane. As regards the economic side, the most profitable substitute for gasoline is a propane-butane and methylacetylene-allenova fraction.

Keywords: calorific value, gasoline, hydrogen, methane, illuminating gas, propane-butane, fiery, MAF.

УДК 622.331:662.730

Мнгаленко К.И., Ленартович Е.С., Тищенко Е.А.

Академия пожарной безопасности им. Героев Чернобыля

ИЗУЧЕНИЕ ПРОЦЕССА ГОРЕНИЯ ТОРФА

В данной статье раскрывается влияние составляющих битума торфяного на водопроницаемость торфа во время тушения пожара, а впоследствии, и на причины распространения подземного пожара.

UDC 622.331:662.730

K.I. Mygalenko, E.S. Lenartovich, E.O. Tyshchenko

Academy of Fire Safety named after Chernobyl Heroes

STUDING OF THE PROCESS OF PEAT BURNING

This article describes the influence of peat bitesmen components on the pent further waterpermeability at firefighting, and on the reasons of underground fire spreading.

УДК 159.99

Мосов С.П., Охременко О.Р.

Академия пожарной безопасности им. Героев Чернобыля

АНАЛИЗ СТРУКТУРЫ ПСИХОСЕМАНТИЧЕСКОГО ПРОСТРАНСТВА

Согласно современным теориям, враждебность может быть одной из базовых характеристик построения субъективного образа мира. Нами использованы метафоры как самостоятельный метод реконструкции семантического пространства. Было предложено описать пять фрустрирующих ситуаций с использованием метафор. Полученные результаты свидетельствуют, что предложенный прием исследования открывает широкие возможности в построении семантических пространств, которые отображают разные уровни семантической организации и содержательно-интерпретационные связи между ними. Показано, что значения на глубинных уровнях сознания погружены в ткань эмоционально насыщенной и нежестко структурированной образности и не имеют завершенной наглядности.

UDC 159.99

S.P. Mosov, O.R. Okhremenko

Academy of Fire Safety named after Chernobyl Heroes

ANALYSIS OF PSYCHOSEMANTIC SPACE STRUCTURE

According to the modern theories, hostility can be considered as one of the main characteristics of subjective creation of world image. Metaphors were used as independent method of semantic space reconstruction. It was offered to describe five frustrated situations with metaphors usage. Received results indicate that proposed research method opens up broad possibilities of semantic space forming.

Such spaces represent different levels of semantic arrangement and meaningful relations between them. Meanings in the interior levels of consciousness are dipped in the emotional and structured material of representability.